

KÜRDİSTAN'DA KADINA YÖNELİK ERKEK/DEVLET ŞİDDETİ DURUM TESPİT RAPORU



OCAK-EYLÜL 2021





İÇİNDEKİLER

GİRİŞ 4

ERKEK ŞİDDETİ 6

ÜNİFORMALI ŞİDDET 13

SONUÇ 22



GİRİŞ

Kürdistan coğrafyasında kadınlar sadece erkek egemenliğine değil, bu egemenliğin en örgütlü hali olan ulus-devlete ve ona dayalı faşizm koşullarına karşı da direnmektedir.

Kadına yönelik şiddet yapısal bir olgu olarak iktidara dayalı erkek egemen toplumun bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Ve bu olgunun tarihi çok eski zamanlara kadar uzanmaktadır. Bu tarihsel olgu zaman içerisinde egemen olmaya çalışan her ideoloji tarafından eşitsizlik ilişkisi sabit tutularak kendi döneminin ideolojilerine göre yeniden dizayn edilmiş, kadına yönelik şiddet her dönemin temel ideolojik argümanlarından biri olmuştur.

İktidara dayalı güç ve yetkinin hâkim olduğu bir toplumsal süreç içerisinde şiddet olgusu kadın bedeni, iradesi, fikri ve duygusunu denetim altına almaya çalışmış, hâkim ideoloji tarihsel deneyimi ile kendini bu denetim mekanizması üzerine inşa etmeye çalışmıştır. Bugün geldiğimiz süreçte de yapılaşan bu erkek şiddeti mevcut kapitalist modernite sisteminin sac ayağı olmuş, ezen-ezilen ilişkilerinin prototipi olarak kendini kurumsallaştırmıştır.

Kürdistan'da, Ortadoğu'da, Türkiye'de ve en nihayetinde bütün dünyada kadına yönelik şiddet her ne kadar aynı düzlemde olsa da farklı boyutlarda yaşanmaya devam etmektedir. Kapitalist modernite sisteminin yaşadığı kriz, ulus-devletlerin milliyetçi kaygıları ile birleşince ortaya çıkan şiddet ve boyutları artmakta, bu krizden kurtuluş yolu olarak kadın kazanımlarına, varlığına daha güçlü boyutlarda saldırılar gerçekleşmekte, birçok kadının belirttiği gibi adeta "Cadı Avları"nın yaratıcılarının, dönemin savcılarının, din adamlarının, muktedirlerinin ruhu ile harekete geçilmeye çalışılmaktadır. Bunun en temel göstergesi de kadın kazanımlarına olan saldırdır.

Coğrafyamızda erkek şiddeti dünyadaki mevcut durumdan bağımsız değildir.

AKP-MHP bloğu iktidar olduğu ilk günden beri kadın iradesini muhafazakâr, makbul kadın olarak tanıyacağını beyan etmiş, her adımında bunu hayata geçirmeye çalışmıştır. Kendine tehdit olarak gördüğü her süreçte önce kadın kazanımlarını hedefe oturtmuş, kadına yönelik şiddeti bu tehditlerden kurtulmanın bir yolu, yöntemi olarak görmüştür. Bugün bu yol ve yöntemlerin tümü kadın kırımının bir parçası olarak devam etmektedir. OHAL ile beraber kapatılan yüzlerce kadın kurumu, kadın aktivistlerin gözaltına alınması ve tutuklanması, kadınların KHK'ler ile işten çıkarılması, kayyımlar aracılığı ile kadın özgürlükçü yerel yönetim anlayışının hedef alınması, eş başkanlığın kriminalize edilmesi, İstanbul Sözleşmesi'nden vazgeçilmesi bu politikaların sadece birkaçı olarak hayata geçirildi. Bu coğrafyada yaşayan bütün kadınları etkileyen bu kararların yanı sıra devam eden savaş ve tecrit gerçekliğinde neredeyse her politikada olduğu gibi kadın politikasında da Kürdistan coğrafyası ayrı bir muameleye tabii tutuldu, tutulmaya devam ediyor.

Bu raporun yazılmasında da temel gerekçe olarak işlev gören bu özel politika bugün Kürt sorununun derinleşmesi ile beraber ortaya çıkan sonucun bir yansımasıdır. Güvenlikçi politikalarda ısrarcı olan iktidar zora dayalı savaşın yanı sıra toplumsal olarak da coğrafyamızda bir çökertme planı uygulanmaktadır. Toplum çökertmek, politize damarını yok etmek, kimliğinden ve kültüründen azade yaşayan bir halk inşa edilmek istenmektedir. İmralı Adası'nda uygulanan mutlak tecrit ile beraber başta cezaevleri olmak üzere toplumun direniş damarları hedef alınmaktadır. Bir hukuksuzluk abidesi olarak İmralı Adası'nda uygulanan "istisna hali" toplumun geneline uygulanan bir politikaya dönüştürülmüş, "istisna" bir devlet geleneği olarak bütün cezasızlıkların dayanağı haline getirilmiştir.

Erkek egemenliğinden beslenen militarizm gerçekliği cezasızlık ilkesini arkasına alarak çifte bir şiddet zırhına bürünmektedir. Kürdistan coğrafyasında uygulanan kadına yönelik şiddet bu zırhın içerisinde şekillenmekte, kadınlar sadece erkek egemenliğine değil, bu egemenliğin en örgütlü hali olan ulus-devlete ve ona dayalı faşizm koşullarına karşı da direnmektedir.

Kamuoyunun da bildiği gibi Kürt toplumu uzun soluklu mücadeleler sonrası kadın eşitliğini hayata geçiren çok ciddi politikalar uygulamış, toplumsal bir dönüşüm yaratma konusunda kadınların öncülüğünde ciddi adımlar atılmıştır. Bugün doğrudan bu kazanımlar hedef alınmakta, bu mücadelenin öncü güçleri yok edilmek istenmekte, toplumun mücadeleler sonucu ortaya çıkartılan eşitlikçi karakteri erkek lehine bozulmak istenmektedir. Bu politikasını bütünlüklü olarak hayata geçiren iktidar, yerel yönetimlerden idari bütün yönetimlere kadar, kültürden eğitime kadar, dinden militarist gruplara kadar elindeki bütün ideolojik aygıtları kullanmakta, kadınlar kısıpca alınarak yaşama geçirilmek istenen demokratik, ekolojik, kadın özgürlükçü paradigma yok edilmek istenmektedir. Kuşkusuz nasıl ki bu saldırılar tarihsel bir şekillenişin ürünü ise aynı tarih bizlere direnmenin ve karşı koymanın mirasını da öğretmiştir. Bu erkek egemenlikli saldırılara karşı verilen mücadele Kürt kadınlar nezdinde soluksuz olarak devam etmektedir. Bu çalışmamız da bütün zorlu koşullarına rağmen bu direniş kültürünün bir parçasıdır ve bu direniş kültürü içerisinde kendini var eden ve erkek-devlet şiddeti ile katledilen Deniz Poyraz ve mücadele eden bütün kadınların emekleri ve inançlarına adanmıştır.



ERKEK ŞİDDETI



Erkek şiddeti rastlantısal olarak değil sistematik biçimde üretilir. Şiddete başvuran erkek anormal olmadığı gibi patolojik bir davranış da sergilemez.

Erkek egemenliği, kadın ve erkek arasındaki iş bölümünü şiddet yoluyla sağlayarak normalleştirmiş ve kurumsallaştırmıştır. Bu nedenle “kadına yönelik şiddet” kadın mücadelesinin temel meselelerinden biri olmuştur. Kadına yönelik şiddet, cinsiyeti nedeniyle ev içinde ve dışında yaşamın her alanında kadına uygulanan sistematik şiddet davranışlarıdır.

Erkek şiddetinin en çarpıcı özelliklerinden biri, şiddete maruz kalan kadınların, zaman içinde şiddeti normalleştirmeleri ve kabullenmek için stratejiler geliştirmeleridir. Kadınlar çoğu zaman şiddetin nedenini kendinde ya da başka yerde arar. Oysa erkek şiddeti rastlantısal olarak değil sistematik biçimde üretilir. Şiddete başvuran erkek anormal olmadığı gibi patolojik bir davranış da sergilemez.

Erkek şiddeti eril düzenin, iktidarı ve kontrolü sağlayan bir davranış biçimi olup; erkek şiddeti ile mücadelede toplumsal normları yeniden oluşturabilecek hukuki, sosyal, siyasal ve ekonomik düzenlemeler ile önem kazanmaktadır. Bu nedenle, kadınların yürüttüğü mücadele toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayacak düzenlemelerin yapılması konusunda ısrarcı olmuştur. Kadınların verdiği mücadele erkek şiddetinin önlenmesi konusunda elde ettiği en önemli başarılarından biri, erkek şiddetini toplumsal cinsiyet perspektifi ile ele alarak taraf devletleri toplumlarındaki erkek egemen zihniyeti değiştirmekle yükümlü tutan İstanbul Sözleşmesi'dir.

KADIN KAZANIMLARINA SALDIRI VE CEZASIZLIK POLİTİKALARI

Türkiye'nin ilk imzacısı ve tarafı olduğu, kamuoyunda İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen, Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi, kadınlara yönelik erkek şiddetine karşı var olan en kapsamlı sözleşme olma özelliği taşıyor. Kadına yönelik şiddetin ve bu şiddetin yaygın sonucu olan kadın cinayetlerinin önemli bir sorun olduğu Türkiye'de, 20 Mart 2021'de sözleşmeden çekilme kararı alındı. Kadınların şiddetten uzaklaşma haklarını koruyan uluslararası bir sözleşmeden çekilme kararının anayasaya aykırı olması bir yana, devlet bu kararla kadınları şiddete karşı koruma, şiddeti önleme ve failleri cezalandırma sorumluluğunu reddetmiş oldu.

Erkek şiddetini besleyen bir yerde duran iktidar kadın kazanımlarına saldırması ve cezasızlık politikalarıyla kadına karşı şiddeti beslemiş, beslemeye devam etmektedir.

Kadına karşı şiddet verilerini içinde barındıran bu rapor Kürdistan'da yaşanan erkek şiddetini ifşa etme amacı gütmektedir. Bölgede çalışma yürüten yerel kaynaklar, kadın örgütleri, hak savunucu örgütler, siyasi parti, baro ve sendikalara başvuran şiddete maruz kalmış kadınların verisini içermektedir. Toplanan veriler için iki yol izlenmiştir; ilki pilot olarak belirlenen şehirlerde yereldeki örgütlere başvuru yapmış kadınlar, ikinci yol ise Kürdistan illerinde şiddete maruz kalıp basına yansımış verileri içermektedir.

Rapor yazım sürecinde veri toplarken tespit ettiğimiz durumlar;

- Bu çalışmayı yürüten aslında yerelde çalışma yürüten örgütlerin kadına karşı şiddete dair verileri tutmadığı
 - Veri tutan kurumların ise dar bir yöntemle tuttuğu
 - Karma örgütlerin ayrıca kadın başvuruların verilerini ayırmadığı genel veriler içinde değerlendirmeye alındığı gözler önüne serilmiştir.
 - Kadına karşı şiddet verileri içerisinde kamu kurumlarına başvuran şiddete maruz kalmış kadın sayısına yer verilmemiştir.
-

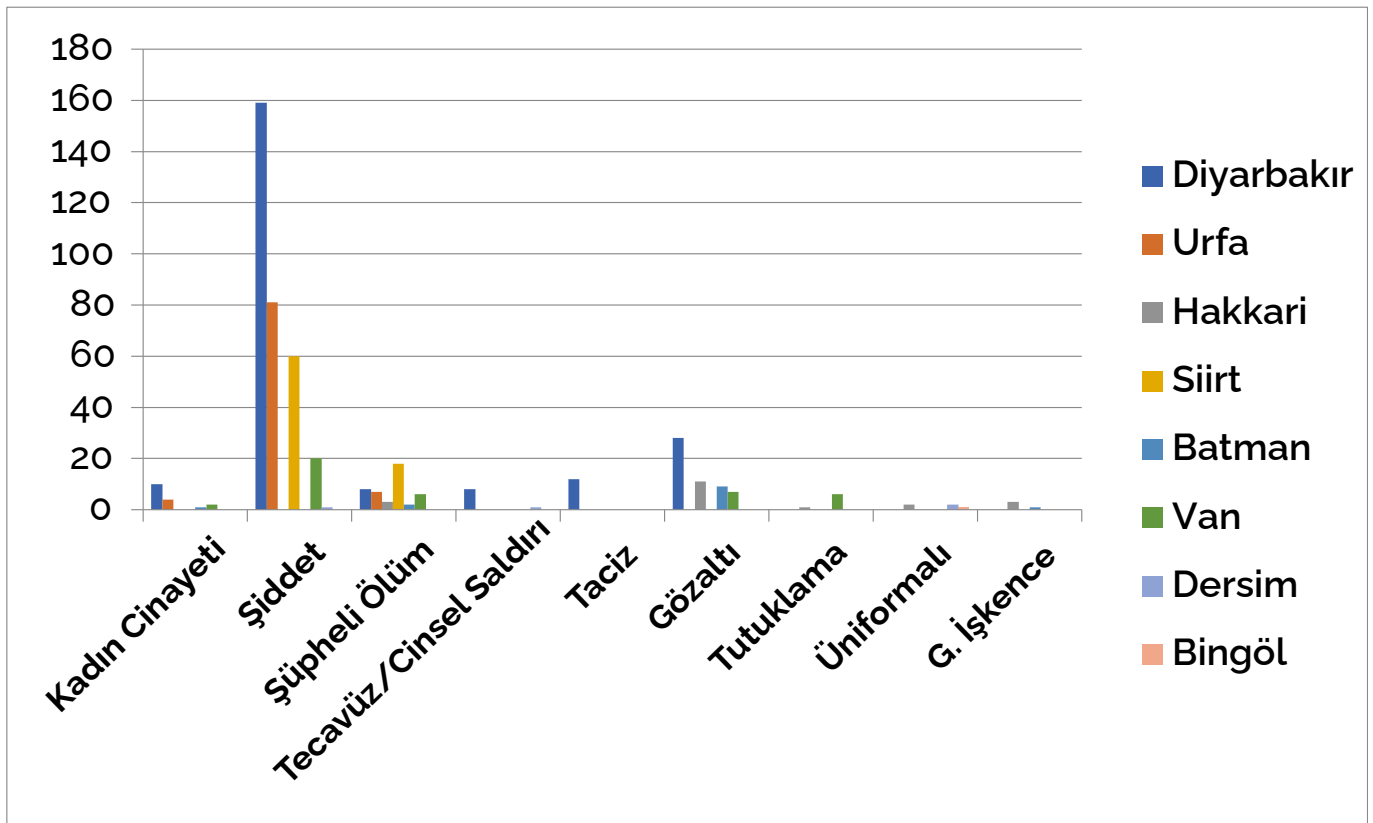
Belirlediğimiz yöntem çerçevesinde örgütler üzerinden ulaşabilen tüm veriler toplanmaya çalışıldı. Amaç 'çok sayı' toplamaktan ziyade bölgede yaşanan erkek şiddetini tüm boyutları ile açığa çıkarmaktır. Kadına karşı şiddet sayısal olarak değerlendirilmemekte, yapısal bir olgu olarak iktidara dayalı erkek egemen toplumun bir sonucu olarak ele alınmaktadır.

Rapor kapsamında belirlenen şehirlerin birçoğunda bağımsız kadın çalışması yürüten herhangi bir sivil toplum örgütü olmadığı görülmüş, yerel yönetimlere bağlı kadın dayanışma merkezleri ise kayyımlar tarafından kapatıldığı için karma örgütlerden, sendikalardan ve siyasi partilerden veri talep edilmiştir. Bu çalışmanın en büyük sınırlılığı özgün çalışma yürüten ve bu alanda politika üreten örgütlerin olmamasıdır.

2021 yılının ilk 9 ayını kapsayan bu rapora göre; erkek şiddeti sonucu Kürdistan¹'da 64 kadın hayatını kaybetti. Hayatını kaybedenlerin; 17'si faili belli olan, 47'si ise şüpheli şekilde katledilen kadınlardır. 321 kadın hayatındaki herhangi bir otorite (baba, eş, sevgili, erkek kardeş, tanımadığı erkek, akraba) tarafından şiddet maruz kalmıştır. Kadınlar, fiziksel şiddet, psikolojik şiddet, ekonomik şiddet, sosyal şiddet, dijital şiddet, ısrarlı takip gibi şiddet türlerinden herhangi birine maruz kaldığını belirterek başvuru yapmış olsa da aslında tüm şiddet türlerinin birbirini beslediği gözlemlenmiştir. 9 kadın tecavüze uğradığını belirtmiş olup 12 kadın ise tacize maruz kalmıştır.

1 Rapor kapsamında kadına yönelik şiddete dair veri topladığımız iller; Diyarbakır, Urfa, Hakkari, Siirt, Batman, Van, Dersim, Bingöl, Şırnak'tır.

Yaşadıkları şiddet sonucu yerel kaynaklara başvuran kadınlar sistematik olarak şiddete maruz kaldıklarını ve şiddet uygulayan erkeğin hak ettiği cezayı almayacağı endişesiyle şikâyet etme konusunda tereddüt ettiğini, şikâyet etmesi durumunda herhangi bir işlem yapılmayacağı ve maruz kaldığı şiddetin katlanarak artacağı endişesini taşımaktadır. Yine yereldeki örgütlerin aktardığı bilgi doğrultusunda taciz ve tecavüz yaşanması durumunda kadınlar maruz kalacakları baskı, fail hakkında hukuki işlemlerin yapılmaması ve maruz kaldıkları suçlamalardan dolayı şikâyetçi olmamakta, yaşanan şiddeti gizlenmektedir.



Basına² yansıyan veriler ise yerel ve ulusal gazetelerden, haber sitelerinden ve ajanslardan derlenmiştir. Derlenen basın verilerine göre;

Kürdistan³'da 59 kadın erkek şiddeti sonucu hayatını kaybetmiştir. 37 kadın şüpheli şekilde yaşamını yitirirken, 22 kadın hayatlarındaki herhangi bir erkek tarafından öldürülmüştür. 15 kadın fuhuşa zorlanmış, 8 kadın tecavüze uğramış, 4 kadın tacize maruz kalmıştır. Başta da belirttiğimiz gibi bu veriler sadece herhangi bir kuruma başvurmuş kadınların verilerini içermektedir.

2 Bianet ve Jinnews'e yansıyan verileri içermektedir.

3 Rapor kapsamında basından veri topladığımız iller şöyle: Adıyaman, Ağrı, Diyarbakır, Batman, Bingöl, Bitlis, Dersim, Elazığ, Erzurum, Hakkari, Iğdır, Kars, Malatya, Mardin, Siirt, Şırnak, Urfa, Van

	Kadın Cinayeti	Tecavüz Cinsel Saldırı	Şüpheli Ölüm	Fuğuşa Zorlama	Şiddet	Taciz	Üniformalı şiddet
Adıyaman					3		
Ağrı	1				1		
Diyarbakır	7		7		5	1	
Batman		1	1	6	1		
Bingöl	1						1
Bitlis			1				
Dersim		2	1		2		
Elazığ	2				1		
Erzurum		1			1		
Hakkari		1					1
İğdir	1						
Kars			1		3		
Malatya	2		2			1	
Mardin	4	1	5		5		
Siirt		1	5				
Şırnak		1	2		1		1
Urfa	3	1	7		3	2	
Van	2		3	6	4		
	22	9	36	12	30	4	3

Yerel örgütlere ve basına yansıyan verilerin, gerçek verilerinin sadece bir kısmı olduğunun farkındayız. Topladığımız verilerde en göze çarpan son yıllarda kadınların hayatlarındaki erkekler tarafından intihara sürüklenmesidir. İntihar adı altında kadınlar katledilmektedir. Bu durum kadın örgütlerinin mücadelesi sonucu ortaya çıkmakta ve fail ceza almaktadır. Maalesef ki çoğu zaman erkek yargı faili korumaktan geri durmamaktadır.

Başta da belirttiğimiz gibi amaç sayısal bir rakam ortaya koymaktan ziyade bölgede yaşanan şiddetin boyutlarını ortaya koymak, iktidarın erkek şiddetini beslediği ve tetiklediğini ifşa etmek, özel savaş yöntemi olarak kullanılan üniformalı şiddeti gün yüzüne çıkarmaktadır.



ÜNİFORMALI ŞİDDET

90'lardan bu yana savaş içerisinde birçok kadına cinsel saldırı gerçekleştirildiği halde suçların failleri cezalandırılmamış, görevlerini yapmaya devam etmişlerdir.

Çatışma ve savaş bölgelerinde ölüm kadar geçerli olan bir diğer olgu da kadına yönelik şiddetin ayyuka çıkması ve savaşın aynı zamanda kadınlara yönelik özel politikalar üzerinden yürütülmesidir. Taciz, tecavüz, şiddet, kadınların kaçırılması, kız çocuklarının ailelerinden koparılması en eski savaş taktiklerinden biri olarak günümüzde hala devamlılığını korumaktadır.

Kürdistan bölgesi içerisinde de hükümetler değişse de bu "kadim savaş taktiği" değişmemiş, farklı form ve yöntemlerle uygulanmaya devam ettirilmiştir. 90'lardan bu yana savaş içerisinde birçok kadına cinsel saldırı gerçekleştirildiği halde suçların failleri cezalandırılmamış, görevlerini yapmaya devam etmişlerdir. Her yıl sadece gözaltına alınan kadınların maruz kaldığı cinsel saldırıya dair istatistik raporu açıklayan Gözaltında Cinsel Taciz ve Tecavüze Karşı Hukuki Yardım Bürosu'nun 1997 yılından 2020 yılına kadar elde ettiği verilere göre 105 kadın cinsel tacize, 544 kadın ise cinsel saldırıya maruz kalmıştır. Verilere göre 4 kadın tecavüze uğradıktan sonra intihar etmiş, bir kadın işkence sonucu öldürülmüş, 14 yaşındaki bir kız çocuğu tecavüze uğradıktan sonra akrabaları tarafından 'namus temizleme' gerekçesiyle öldürülmüş, bir kadın işkencenin uzun vadeli etkisi sonucu Aralık 1999 tarihinde ölmüştür. kayıtsız gözaltında taciz ve tecavüz sayısı 24, basın yoluyla cinsel taciz sayısı 1'dir. 11 kadın işkence sonucu bebeğini düşürmüştür. 17 kadın 3,5-10 yaşlarındaki çocuklarıyla birlikte işkenceye maruz kalmıştır, 7 kadın tecavüze uğradıktan sonra hamile kalmıştır, 5 kadın zorla bekâret kontrolüne maruz bırakılmıştır. Bu verilere göre suç işleyen faillerin 389'u polis, 125'i jandarma ve asker, 33'ü özel tim, 22'si korucu ve 66'sı da infaz koruma memuruydu.

2020 yılı içerisinde Büro'ya başvuran 75 kadından 45 kadın Kürt'tü. Suçu İşleyen Faillerin Dağılımı ise;

Polis	: 49
Jandarma/Asker	: 15
Özel Tim	: 3
Korucu	: 1
İnfaz Koruma Memuru	: 19
Bekçi	: 1
Diğer Kamu Görevlileri	: 30
İŞİD (Irak Şam İslam Devleti)	: 1

Kuşkusuz ki bu veriler gerçekte yaşanan olaylardan çok daha azdır. Bu şiddete maruz kalan fakat sessizleştirilmeye çalışılan, sesi kısılmak istenen binlerce kadın vardır. Ve bu veriler sadece bir devlet şiddeti olan gözaltı ve tutuklamalar için geçerlidir.

Erkek egemenliğinin kadınlara dayattığı bu savaş şiddetinin temelindeki motivasyon, bir fethetme olgusu ile beraber bir cezasızlık durumunun var olmasıdır. Keza 90'lardan beri hiçbir üniformalı şiddet faili yaptığı suçtan ceza almamış, yaptığı yanına kalmıştır.

ÜNİFORMALI ŞİDDET FAİLLERİNİN CEZASIZLIK HALİ

Tarihten gelen bu cezasızlık ilkesi bugün hala Kürdistan'da kendini var etmeye devam etmektedir. Her ne kadar sonrasında yaşanan süreçlerde bu durum devam etse de kamuoyunun yakından bildiği bir olay olan İpek Er cinayetinde, İpek Er'e tecavüz etmek sebebi ile intihara sürükleyen Musa Orhan tutuklanmamış, yargılaması tutuksuz yapılmaya devam etmiştir, etmektedir. Musa Orhan'a yönelik şimdiye kadar bir cezai yaptırım söz konusu değilken, Orhan'ı eleştiren kimi isimler hakkında dava açılmış, para cezaları verilmiştir. Musa Orhan bu yolla toplum nezdinde aklanmaya çalışılmakta, topluma tecavüze göz yummaları gerektiğine dair bir mesaj verilmekte, erkek-devlet aklı bunu telkin etmektedir.

Bu akıl bugün devletin ve kapitalist modernitenin bütün imkanlarını kullanarak, üniformalı şiddeti meşru göstermeye devam etmekte, bunu aklamak için elinden geleni yapmaktadır. Yargı eli ile korumaya alınan bu aklın bugün temel hedefleri Kürdistan'da kadınların mücadeleden koparılması, iradesizleştirilmesi, yalnızlaştırılması ve bunun sonucunda ise toplumsal kaosun kadınlar ve çocuklar üzerinden örgütlenmeye çalışılmasıdır.

Toplumda bilinen ve doğrudan üniformalılar tarafından işlenen kimi suçlardan bizlere yansıyan kimi durumlar;

● Okul önlerinde sivil olarak bekleyen ve genç kadınlarla tanışmaya çalışan asker, polis, bekçi, korucu gibi devlet görevlileri olduğu bilinmektedir.

● Özellikle genç kadınlar üniformalılar tarafından "aşk, sevgi, evlilik" vaatleri ile kandırılmaya çalışılmaktadır.

● Genç kadınlar sosyal medya hesapları aracılığı ile ısrarla takibe maruz kalmaktadır. Konuşma isteğine cevap verilince de konuşmaların "aile ile paylaşılacağı" söylenerek tehdit edilmekte, ilişkiye zorlanmaktadır.

● Yaşanan cinsel istismar sonrasında kadınların fotoğrafları çekilmekte yine "aile ile paylaşılacağı" söylenerek tehdit edilmekte ve ilişkiye devam edilmesi için zorlanmaktadır.

● Yapılan konuşmalar ve çekilen fotoğraflar ile tehdit sonucu kadınlar fuhuşa zorlanmaktadır.

● Şikâyetle bulunacağını söyleyen kadınlara "elimde görüntülerin var, seni rezil ederim, üstelik bana da bir şey olmaz" diyerek Musa Orhan pratiği hatırlatılmakta ve şikâyet mekanizmalarından vazgeçilmesi sağlanmaktadır.

● Genç kızların eve gelmemesi ya da kaçırılması gibi durumlarda ailelere karakol başvurusu sırasında "evinize gidin nasılsa döner" denilmekte, şikâyetleri alınmamakta, para karşılığında iki tarafın "evlenmesini" ön gören ve toplumda "dava" olarak bilinen durum dayatılarak, "şikâyetten bir şey çıkmaz, dava yapın" denilmektedir.

● "Günlük ev kiralama" adı altında fuhuşa mekan açma sektörü son birkaç yılda özellikle teşvik edilmekte, Kürdistan'ın her ilinde bulunan bu evlerin ilanları her yerde görülmekte ve bu evler güvenlik güçlerince kasıtlı olarak denetlenmemektedir.

● Cafe, park, otobüs durakları gibi kamusal alanlarda üzerinde sadece numaraların kayıtlı olduğu kağıtlar genç kadınlara verilmeye çalışılmakta, masalara bırakılmaktadır.

● Uyuşturucu madde satan kişilere bilinse dahi müdahale edilmemekte, okul önlerinde, cafelerde aleni bir şekilde uyuşturucu satılmakta, içimi ve satımı teşvik edilmektedir.

● Örgütlü mücadelenin içerisinde yer alan kadınlar eşleri, çocukları, akrabaları, komşuları aracılığı ile kriminalize

edilmeye çalışılmakta, bu kadınların aleyhine tanıklık yapmaları, şikâyetinde bulunulmaları istenmektedir.

● Failin üniformalı olduğu durumlarda kadınlar şikayetçi olmaktan çok daha fazla çekinmekte, karakollardan geri çevrildikleri ve şikayetleri alınmadıkları için susmak zorunda kalmaktadırlar.

Bu ve buna benzer pratikler kanun dışı ve savaş suçu olarak işlenmeye devam etmektedir. Göz önünde işlenen suçların yanı sıra Kürt halkını toplumsal bir çöküşe yönlendirmeye çalışan, toplumun politik olarak inşa ettiği norm ve kuralları yok etmek isteyen ve bunu kadınlar, çocuklar aracılığı ile yapmak isteyen bir süreç işletilmektedir. Bir yandan kadınlar 8 Mart'a katıldıkları, 25 Kasım etkinlikleri düzenledikleri için yargı tacizine maruz kalırken bir yandan doğrudan kadına yönelik suç işleyen üniformalılar biralakim ceza almayı çoğu zaman yargı önüne dahi çıkarılmamaktadır.

Bunun çok fazla örneği olması ile beraber 2021 yılı içerisinde yaşanan kimi olayları aktarırsak;

● Hakkari-Çukurca'da aralarında korucu ve uzman çavuşların olduğu fuhuş çetesi tarafından, arkadaşlık kurdukları kadınlar bayıltıcı hap ile uyutulduktan sonra cinsel içerikli görüntüleri çekilip, fuhuşa zorlanmıştır.⁴

● Bingöl'ün merkez Ulubağ Mahallesi'nde 31 Ocak tarihinde Merve A. (18) adındaki kadın günlük kiralanan pansiyonda şüpheli şekilde yaşamını yitirmiştir. İntihar ettiği ileri sürülse de Merve yaşamını yitirmeden önce halasını arayarak, bir uzman çavuşla kaçtığını ve Manisa'ya gideceğini belirtmiştir. Aile telefonla Merve'ye ulaşamayınca polisi arayarak kayıp ilanı vermiş fakat pansiyona giriş yapan Merve'nin bilgileri emniyet kayıtlarına düşmüş olmasına rağmen ailesi bilgilendirilmemiştir.

● Diyarbakır'ın Bismil ilçesindeki 34 yaşındaki korucu Aslan Karakaş, 4 Şubat 2021 17 yaşındaki akrabaları Emine Karakaş'ı kendisi ile evlenmeyi kabul etmediği için silahla vurdu. Emine Karakaş 23 Haziran günü hayatını kaybetti. Failin evinde yapılan aramada onlarca silah ele geçirilmiş, aile üyelerinin ifadesi alınarak serbest bırakılmıştır. İki aya yakın gözaltına alınmayan Aslan Karakaş, daha sonra ifadesi alınıp serbest bırakılmıştır.

⁴ <https://artigercek.com/haberler/cukurca-ve-hakkari-de-fuhus-ve-santaj-cetesi-iddiasi-savcilik-sorus-turma-baslatti>

● Diyarbakır'ın Eğil ilçesinde korucubaşı ve eski JİTEM itirafçısı Murat İpek, Aleyna Avcı'yı (21) ateşli silahla ağır yaralamıştır.

● Hakkari İl Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı Çevik Kuvvet Şube'de görev yapan Enes T. adlı polis, farklı bir bölümde memur olan G.A.Ü. adlı kadına tecavüz etmiştir. Ceza almayan faille kadını evlendirerek tecavüzün üstün kapatılmak istenmiştir.

● Mardin'in Savur ilçesine bağlı bir mahallede bir kadını taciz eden korucular H.B. ve R.Ç. kadının şikayeti üzerine gözaltına alınmış, jandarmadaki ifadelerinin ardından savcılık talimatı ile serbest bırakılmıştır.

● 11 Temmuz'da Bingöl'ün Karlıova ilçesinde Kader Y., İstanbul'dan tatil için geldiği Suçatı (Kerran) köyünde şüpheli bir şekilde yaşamını yitirmiştir. Eşi ve çocuklarıyla birlikte İstanbul'da yaşayan, ancak tatil için iki çocuğuyla Karlıova'ya bağlı Suçatı köyüne gelen Kader Y.'nin, korucu silahıyla intihar ettiği iddia edilmiştir.

● Batman Kozluk ilçesinde Zeynep Sevim, evli olduğu erkek ve uzman çavuş olan kardeşi tarafından işkenceye ve tehdide maruz bırakılmıştır. Uzman çavuş Sevim'in evini basarak, "Biz buraya kan dökmeye geldik, devlet biziz" diyerek tehdit etmiştir ve serbest bırakılmıştır.

● 20 Mayıs 2021 Dersim'de iki uzman çavuş, canlı bomba olduğunu iddia ettikleri Fidan Yıldırım adlı kadının başına silahlarını dayayıp darp etmeye kalkışmıştır. Yerel halkın tepkisi sonucu kadını bırakan uzman çavuşlar hakkında soruşturma başlatılmış fakat ceza almamışlardır.

● 3 Ağustos 2021 tarihinde Dersim Merkez'de havuzlu bir işletmede bir askeri personelin 16 yaşındaki çocuğu taciz ettiği belirtilmiştir. Ceza almamışlardır.

● Diyarbakır Dicle ilçesinde 15 kız öğrenci öğretmeni tarafından istismar edildi. Dicle Belediye Başkanı, Milli Eğitim Müdürü ve savcılık, ailelerin şikâyetlerini geri alması için baskı kurmuştur.

Üniformalı failer hukuk dışı bırakılmıştır. Anayasada suç olarak belirtilen ve cezai yaptırım olan birçok suçtan muaf tutulmakta, işledikleri takdirde dahi ceza almamaktadırlar.

Bunula birlikte bu suçlara itiraz eden, kadın mücadelesi yürüten kadınlar ise düzenli olarak gözaltına alınıp, tutuklanmakta, ceza yağmuruna tutulmaktadır. 2021 yılı içerisinde;

1- HDP Bağlar ilçe eski Eşbaşkanı Arzu Karaman'a "örgüt üyesi olmak" iddiasıyla 9 yıl hapis cezası verildi.

2- HDP Merkezi Örgütlenme Komisyonu Eşsözcüsü Özlem Gündüz'e "kadınlar katledilmesin", "kadınlar demokratik alanda siyaset yapsın" mücadelesi yürüttüğü için 6 yıl hapis cezası verildi.

3- Sur Belediye Eşbaşkanı Filiz Buluttekin'in görülen karar duruşmasında mahkeme heyeti Filiz'e "örgüt üyesi" olduğu iddiasıyla 7 yıl 6 ay hapis cezası verdi.

4- DTK Divan Üyesi Jiyan Taş'a yürüttüğü faaliyetler gerekçe gösterilerek "örgüt üyesi olmak" suçlamasıyla 6 yıl 3 ay hapis cezası verildi.

5- Batman'ın Bekirhan beldesinin HDP'li Belediye Eş Başkanı Gülistan Sönük ile Kozluk ilçesinin Belediye Meclisi üyesi Şükran Çotak'ın da aralarında olduğu 8 kişi 14 Şubat 2021 tarihinde Batman'da gözaltına alındı.

6- 12 Şubat'ta gözaltına alınan HDP Kars İl Eş Başkanı Sevda Subaşı'nın da aralarında bulunduğu 3 HDP'li yönetici tutuklandı.

7- 27 Şubat'ta Sabah saatlerinde yapılan ev baskınlarında aralarında 79 yaşındaki Meryem Soylu ve 71 yaşındaki Barış Annesi Hatun Aslan'ın da olduğu 14 kişi gözaltına alınıp tutuklandı.

8- 27 Şubat'ta Mardin'in Kızıltepe ilçesinde jandarma tarafından yapılan ev baskınında Berivan Ado gözaltına alındı.

9- Mardin'de 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü etkinliklerine katıldıkları gerekçesi ile her bir kadına 3 bin 150 TL para cezası kesildi.

10- Diyarbakır 9.Ağır Ceza Mahkemesi'nde "Silahlı terör örgütüne üye olmak" iddiasıyla tutuksuz yargılanan eski HDP Siirt Milletvekili Hatice Kocaman'ın ilk duruşması görüldü. Mahkeme savunması alındıktan sonra Kocaman'ın tutuklanmasına karar verdi.

11- Van'da dün Alipaşa Mahallesi'nde yapılan ev baskınında Perihan Karaman, gözaltına alındı.

12- Diyarbakır'da yaşayan 59 yaşındaki Şükran Akboğa hakkında, okuma yazması olmadığı halde sosyal medya hesabından PKK Lideri Abdullah Öcalan'ın fotoğrafını paylaştığı gerekçesi ile soruşturma açıldı.

13- TJA Sözcüsü Ayşe Gökkan hakkında "Örgüt yöneticiliği ve üyeliği" iddiasıyla açılan davanın duruşması Diyarbakır 9'uncu Ağır Ceza Mahkemesi'nde görüldü ve hakkında yakalama kararı çıkartılıp tutuklanmasına karar verdi.

14- HDP Sur İlçe Eşbaşkanı Hatun Yıldız'a, yargılandığı davada 6 yıl 3 ay hapis cezası verildi.

15- Yerine kayyım atanan Varto Belediyesi Eş Başkanı Ülkü Karaaslan'a 2 yıl 3 ay ceza verildi.

16- TJA aktivisti Gülcihan Şimşek, yargılandığı davada verilen 5 yıl hapis cezası, yarı oranında arttırılarak 7 yıl 6 aya çıkarıldı. Şimşek ile ilgili "suça eğilimli bir kişiliği olduğu" değerlendirmesi yapan mahkeme, ceza indirim yapmadı.

17- Diyarbakır'da Tevgera Jinên Azad (TJA) aktivisti Beritan Önen, gece saatlerinde evine yapılan baskınla gözaltına alındıktan sonra tutuklandı.

18- HDP PM üyesi Halide Türkoğlu'na, KHK ile kapatılan KJA ve KURDİ DER üyeliği gerekçesiyle 6 yıl 3 ay hapis cezası verildi.

19- HDP Diyarbakır İl Eşbaşkanı Hülya Alökmen Uyanık'a "örgüt üyesi olmak" iddiasından 10 yıl 6 ay hapis cezası veren mahkeme, hakkında yakalama kararı çıkarttı.

20- Diyarbakır'da 26 kadın gözaltına alındı, 11'i tutuklandı.

21- Mardin merkez ve ilçelerinde yapılan operasyonda 72 yaşındaki Meles Gültekin'in de aralarında bulunduğu 7 kişi gözaltına alındı.

22- 19 Mayıs tarihinde Van'da MEBYA-DER Eşbaşkanı Gülistan Öner'in de aralarında bulunduğu 15 kişi gözaltına alındı. 6 kişi tutuklandı.

23- Barış Annesi Fatma Turan'a, "Halkı kin ve nefrete alenen tahrik" ve "Suç ve suçluyu övmek" iddialarıyla 10 ay 25 gün hapis cezası verildi.

24- 8 Haziran tarihinde Diyarbakır'ın Yenişehir ilçesinde ikamet eden Dilşa Kocakaya yapılan ev baskınında gözaltına alındı.

25- 11 Haziran tarihinde Hakkari Cumhuriyet Başsavcılığı'nca yürütülen bir soruşturma kapsamında kent merkezi ve Şemdinli ilçesinde sabah saatlerinde yapılan ev baskınlarında, Halkların Demokratik Partisi (HDP) eski İl Eşbaşkanı Sipan Turan, Merkez İlçe Eşbaşkanı Sinem Seven, Hakkari Kadın Meclisi Sözcüsü Zeynep Kaya ve Şemdinli İlçe Eşbaşkanı Sozdar Atilla gözaltına alındı.

26- 6 Temmuzda Mardin ve ilçelerinde sabah saatlerinde yapılan ev baskınlarında aralarında Barış Anneleri'nin de olduğu 29 kişi gözaltına alındı. 2 kadın tutuklandı.

27- 12 Temmuzda Van'ın Merkez İpekyolu ilçesine bağlı Karşıyaka Mahallesi'nde sabah saatlerinde jandarma tarafından bir eve baskın yapılarak, Meral Abi gözaltına alındı.

28- 16 Temmuz'da HDP Tuşba İlçe Eşbaşkanı Hanım Akkuş gözaltına alındı.

29- Görevden alınarak yerine kayyım atanan Eğil Belediyesi Eşbaşkanı Gülistan Ensarioğlu'na 6 yıl 3 ay hapis cezası verildi.

30- HDP Midyat önceki dönem İlçe Eşbaşkanı Filiz Işık'a 6 yıl 10 ay 15 gün hapis cezası verildi.

31- 11 Ağustos tarihinde HDP Muş İl Eşbaşkanı Belma Nergiz gözaltına alındı ve sonrasında tutuklandı.

32- 19 Ağustos tarihinde Hakkari'nin Yüksekova ilçesine bağlı Dêlezi köyüne jandarmalar tarafından yapılan ev baskınlarında aralarında Halkların Demokratik Partisi (HDP) İl Örgütü yöneticisi Evliya Alkan'ın da bulunduğu 6 kişi gözaltına alındı.

33- 24 Ağustos tarihinde Urfa Eyyübiye ilçesinde yapılan ev baskınında Melek Başkale adlı yurттаş gözaltına alındı ve sonrasında tutuklandı.

34- Jinnews muhabiri Beritan Canözer, evine yapılan baskınla gözaltına alındı.

35- Hakkari Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 4 siyasetçi kadın hakkında hazırlanan iddianamede, kadınların şiddete karşı verdiği mücadele hedef alındı. Hazırlanan iddianamede 25 Kasım 2020 tarihinde Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü kapsamında Hakkari'de HDP İl Örgütü tarafından düzenlenen basın açıklaması da "suç" sayıldı.

36- 18 Mart: Halkların Demokratik Partisi (HDP) Cizre ilçe

binasından çıkan Tevgera Jinên Azad (TJA) aktivisti Hediye Yayık ile HDP Gençlik Meclis üyesi Berfin Can polislerce önu kesilerek gözaltına alındı.

37- 16 Temmuz: Şırnak'ın İdil ilçesine bağı Turgut Özal Mahallesi'nde yapılan ev baskınında 8 aylık hamile Hatice Baykara (28) polisler tarafından beline dipçik ile vurularak darp edildi.

38- TJA aktivisti Zelal Bilgin'e yürüttüğü kadın çalışmaları gerekçe gösterilerek 9 yıl hapis cezası verildi.

39- TJA dönem sözcüsü Ayşe Gökkan'a yürüttüğü kadın çalışmaları gerekçe gösterilerek 30 yıl hapis cezası verildi.

Kadınlara yönelik suç işleyen erkekler cezasızlık zırhı ile bürünürken bu şiddete karşı mücadele eden, kimi kurum ve kuruluşlarda çalışan kadınlar sürekli yargı tacizine maruz kalmakta, Kürdistan'da kadına yönelik şiddeti engellemek için yapılan çalışmalar buradaki yargı mensupları tarafından "suç" ilan edilmektedir. Mardin ve Hakkari'de 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddet ile Mücadele Günü kapsamında açıklamalar düzenleyen kadınlara doğrudan bu etkinlik gerekçe gösterilerek para cezaları kesilmiş, haklarında işlem başlatılmıştır. Mardin'de her bir kadına 3 bin 150 TL para cezası kesilmiş, Hakkari'de 4 kadın hakkında hazırlanan iddianamede 25 Kasım 2020 tarihinde Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü kapsamında Hakkari HDP İl Örgütü tarafından düzenlenen basın açıklaması da "suç" olarak gösterilmiştir.

SONUÇ

Mevcut iktidar Kürdistan illerinde başta genç kadınlara olmak üzere kadınlara karşı savaş suçu işlemekte, bu savaş suçunu işleyen failer doğrudan teşvik edilmekte ve hiçbir şekilde cezalandırılmamaktadır.

Tarihsel olarak inşa edilmiş erkek egemen zihniyet kadınları katletmeye ve yaşamdan koparmaya devam etmektedir. Bu katliam sadece fiziki boyutta değil, düşünsel ve duygusal boyutta da yaşanmaktadır. Kadınlar fiziksel olarak tehlikede olduğu kadar kimliğinden, kültüründen, politik tercihlerinden kaynaklı da cezalandırılmakta, yok sayılmaktadır. Bu politikalara karşı duran, mücadele eden, eşit ve özgür bir toplumu savunan kadınlar devlet eli ile yargı tacizine maruz kalmakta, her türlü kirliliğin hedefi olmaktadır. Derinleşen tecrit koşulları hukuksuzluğu ve cezasızlığı meşrulaştırma aracı olarak kullanılmakta, Kürde ve Kürt kadınlara yönelik her bir devlet suçu "terör" adı altında aklanmaya çalışılmaktadır.

Kürdistan'da yaşanan erkek şiddeti bütün bu düzlemde çift boyutlu olarak yaşanmaktadır. Bir yandan doğrudan erkekler tarafından uygulanan ve siyaset eli ile kışkırtılan erkek egemenliğinin zulmü bir diğer yandan bu egemen zihniyete eklenen ulus-devlet gerçekliğidir. Mevcut iktidar Kürdistan illerinde başta genç kadınlara olmak üzere kadınlara karşı savaş suçu işlemekte, bu savaş suçunu işleyen failer doğrudan teşvik edilmekte ve hiçbir şekilde cezalandırılmamaktadır. Üniformalı kişiler tarafından kadınlar özellikle medya yolu ile kandırılmaya çalışılmakta, "aşk, sevgi, evlilik" vaatleri ile bedenleri, emekleri, kimlikleri sömürülmek istenmektedir. Bu durum öylesi bir boyuta gelmiştir ki Kürdistan şehirlerinde yaşayan birçok kişi durumunun bilgisine sahiptir ve yaşanan bütün bu kirliliğin politikaları her geçen gün daha da artarak toplumun her kesiminin bilebileceği bir yaygınlığa ulaşmıştır. Buna rağmen bu durumun durdurulması, önüne geçilmesi adına bir adım atılmamakta, durumu teşhir eden Kürt kadınlar sindirilmeye çalışılmaktadır.

Karşısında direnen, örgütlü hiçbir güce tahammülü olmayan bu örgütlü erkek-devlet aklını tarihten tanıyor ve biliyoruz. Bedenleri çıplak teşhir edilen kadınlar, gözaltında tacize-tecavüze maruz kalan kadınlar, savaş gerçekliğinde göç etmek zorunda bırakılan ve yatak odalarına ahlaksız yazılar yazılan kadınlar, parti binasında katledilen kadınlar, intihara sürüklenen kadınlar... Tek başına erkek egemenliğinin değil, bu egemen aklın fetih politikasının da bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bizler Kürt kadınlar olarak nasıl ki dün bu politikalar karşısında baş eğmeyip toplumu kadın-erkek eşitliğine inandırdıysak bundan sonra da bu saldırılara karşı kadın özgürlüğü mücadelesinden vazgeçmeyecek, öz savunmamızı yaşamın her alanında uygulamaya devam edeceğiz.



Jin

Jiyan

Azadî



KÜRDİSTAN'DA KADINA YÖNELİK ERKEK/DEVLET ŞİDDETİ DURUM TESPİT RAPORU

OCAK-EYLÜL 2021

